

להפוך את ה'אוי' ל'Joy'

Category: בראשית, תולדות

רבקה חווה היריון קשה, מבחינה בייחס מוטעה של בעלה לבניו, אבל תמיד נושכת שפתיים. כיצד מגוננת רבקה על יצחק?

היא הלכה רחוק

במשך שנים רבות יהודים קיימו מצוות עם "אוי" מתוך תחושה של 'בלית ברירה' וכורח מציאות. אחרת הם חשבו היהדות תיכחד חלילה מן העולם. הם קיימו מצוות מתוך הכרח כמשא כבד.

תורת חב"ד באמצעות מאות ואלפי שלוחיה ושגריריה הנאמנים שהתאספו השבוע בניו יורק באה וחדשה שעל יהודי לקיים מצוות מתוך שמחה; חב"ד הכניסה שמחה ליהדות. פתאום אנשים רוקדים בשל העובדה שהם יהודים והם שמחים לקיים מצוות.

בעצם לכל אחד בחיים יש את ה"אוי" את הבעיות והקשיים בחייו היומיומיים ומצד שני יש לו רגעים משמחים ונפלאים, השאלה היא במה הוא מתרכז.

אנו קוראים בפרשתנו על רבקה שנכנסה להריון אחרי עשרים שנה שהיא התפללה וציפתה לפרי בטן. לבסוף, כאשר ה' בירך אותה והיא התעברה, כתוב "ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי", ואומר רש"י: "גדול צער העיבור ולכן למה זה אנכי מתאוה ומתפללת על הריון". צער העיבור היה כל כך גדול עד כדי כך שהיא, כביכול, התחרטה על כל העניין, ולכן "ותלך לדרוש את ה'" ואומר רש"י שהיא הלכה "לבית מדרשו של שם".

לכאורה דבר זה אינו מובן כלל: רש"י בפרשת לך לך (י"ד י"ח) אומר "מלכי צדק הוא שם בן נח", והמדרש רבה (בבראשית נ"ו) מוסיף שהוא היה מלך בירושלים, ובלשון המדרש: "אברהם קרא אותו יראה שנאמר ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, שם קרא אותו שלם שנאמר ומלכי צדק מלך שלם, אמר הקב"ה הריני קורא אותו ירושלם כמו שקראו שניהם יראה שלם ירושלים".

רבקה, בפשטות, התגוררה ביחד עם יצחק ואברהם בבאר שבע, מרחק גדול מאד מירושלים. אם כן, שואל הרבי (בשיחת תולדות תו"מ תשמ"ח ח"א עמ' 520), מדוע היא הטריחה את עצמה לנסוע עד לירושלים כדי לשאול את הנביא, את הרבי, על הבעיות שלה בזמן שיש לה שני נביאים בתוך הבית. הדבר הטבעי ביותר היה אפוא לשאול את בעלה או את חותנה! מדוע נסחבה רבקה עם כל מכאוביה עד לירושלים?!

הרבי אומר דבר נפלא, רבקה לא רצתה לגרום לבעלה יצחק ולחמיה אברהם שום עגמת נפש.

נקל לשער איזה צער היה מנת חלקם אילו היו שומעים שאחרי כל כך הרבה שנים שהם התפללו וציפו לפרי בטן היא מתלוננת בשל ייסוריה ומכאוביה עד כדי כך שהיא מתחרטת על ההיריון. רבקה לא הייתה מעוניינת לגרום להם צער ולכן היא לא שאלה אותם אלא הרחיקה עד לירושלים כדי לשאול את שם.

רבקה לא רצתה לחלוק את ה"אוי" עם זולתה, לא רצתה להכביד על אחרים עם הצרות שלה, להיפך, היא הייתה מעוניינת לבשר רק בשורות טובות וחיוביות לבעלה ולחותנה, ולשם כך היא הייתה מוכנה לסבול הרבה יותר, והעיקר לא לגרום עגמת נפש לסובבים אותה, בני משפחתה הקרובים.

להעלים או להכאיב

על פי הדברים האמורים ניתן להבין היטב את הסיפור המרכזי והעיקרי בפרשתנו ^א גניבת הברכות. כל אחד שלומד את הסיפור מתפלא כיצד יתכן שרבקה יזמה את הרעיון לרמות את יצחק כדי שיעקב יקבל את הברכות, ויעקב עצמו ^ב "איש תם" ^ג התחפש לעשיו ושיתף פעולה. ואכן הם הצליחו והוציאו את הברכות בערמה, כמו שיצחק בעצמו אמר "בא אחיך **במרמה** ויקח ברכתך" וזה בפשטות גרם לכל השנאה של עשיו ליעקב עד עצם היום הזה.

איזו מין הנהגה זו לגנוב את הברכות? אם רבקה סבורה שהברכות מגיעות ליעקב, היא הייתה צריכה להיכנס למשרדו של יצחק, לשבת אתו לשיחה ולהסביר לו מדוע היא חושבת שהברכות מגיעים לראשו של יצחק ולא של עשיו, וקרוב לוודאי שהיא הייתה מצליחה לשכנע את יצחק. אולם איזו הנהגה זאת, איזה מסר זה מורה לדורות הבאים!?

אולי ניתן לומר כדלעיל: נתאר לעצמנו שרבקה מתיישבת עם יצחק לשיחה רצינית, מה היא הייתה מספרת לו? היא הייתה מגלה לו שעוד בבטן אמו עשיו היה מפרכס לצאת בשעה שהיא הייתה עוברת ליד בית עבודה זרה.

מן הסתם היא גם הייתה מספרת ליצחק את מה שהגמרא (במסכת בבא בתרא ט"ז, ב) מספרת: "והוא עייף חמש עבירות עבר אותו רשע באותו יום, בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים, ושט את הבכורה".

מה עוד היא הייתה יכולה לומר לו? "שנשא גויות והיו מעשנות לעבודה זרה", או "שכל ארבעים שנה צד נשי אנשים ומענה אותם", והרשימה לא נגמרת ^ד.

בוודאי שאילו רבקה הייתה מספרת כל זאת ליצחק היא הייתה מצליחה לשכנע אותו שייתן את ברכותיו ליעקב, אבל רבקה לא רצתה לגרום לו צער ועגמת נפש.

רבקה ידעה שיצחק הוא נביא ואם בכל זאת ה' לא גילה לו מיהו עשיו כדי לא לגרום לו צער (ואולי זהו גם הטעם שכהו עיניו כדי שלא יוכל לראות בתעלוליו של עשיו) היא לא תהיה זאת

שתגלה לו את זה. לפיכך החליטה רבקה שמוטב להוציא את הברכות לא ביושר מאשר לגרום לצדיק כזאת עגמת נפש גדולה.

וכפי שאנו רואים גם במוחש, שאף הורה לא מעוניין לשמוע ביקורת על ילדיו. גם כשהוא יודע שהדברים נכונים ואמתיים, בכל זאת זה כואב לו והוא מתרעם על המורה שמעביר ביקורת על בנו, גם כשהמורה עושה זאת לטובת התלמיד. לכן פעמים רבות מורים מעלימים את האמת מההורים כדי שלא להרגיזם.

על אחת כמה וכמה כאשר היה מדובר לא סתם ב"ילד רע". כל אחד יכול להבין ולתאר לעצמו, כמה מפח נפש וצער זה היה גורם ליצחק. ולכן גם רבקה מסרה את נפשה לנסוע מבאר שבע לירושלים על גמל והעיקר שלא לצער את בעלה הצדיק.

לא להיות חסידים 'קוטרס'

אצל חסידים יש מושג של "צרות חסידים", אלו חסידים שבאים לרבי רק לבכות לו על בעיותיהם והצרות שלהם, אולם כשהדברים משתנים לטובה, לאחר ברכותיו הם 'שוכחים' להודיע לו בשורות טובות.

מהי ההוראה מכל זה? ישנם אנשים שאוהבים לחלוק את הצרות שלהם עם אחרים. הם תמיד מתלוננים שהעסק לא מוצלח ומצב הבריאות לא הכי משובח, הם רוצים לחלוק את ה"אוי" שלהם. בדרך כלל אנשים לא מחבבים לשהות בחברת כאלה שמתלוננים תמיד. אצל רבקה אנו רואים שהיא תמיד רצתה לבשר רק בשורות טובות, היא לא חלקה את הצרות שלה עם אחרים.

גם בהלכה אנו מוצאים שאסור לבשר לאדם על צרה שבאה עליו, כפי שמובא בשלחן ערוך (הלכות אבילות ס' ת"ב סי"ב): "מי שמת לו מת ולא נודע לו אינו חובה שיאמרו לו ואפילו באביו ואמו ועל זה נאמר מוציא דבה הוא כסיל" וזאת בכדי לא לגרום צער לשני.

גם בחיים הכלליים של העם היהודי ישנם כאלו שכל הזמן מרוכזים בבעיות ההתבוללות של העם היהודי ומנבאים נבואות שחורות ושליליות שבעוד מאה שנה לא יהיו יהודים באמריקה וכו', אבל מי שהיה בכנס השלוחים בשבוע האחרון בניו יורק יודע בבירור שהיהדות חיה ופורחת ומתפתחת בכל יום ויום. שלוחיו של הרבי מתרכזים בעשייה יהודית וחסידית מתוך שמחה ונחת.